

Drömmen.

För att bekanta mig med Västerbottenslapparne för dekommande forskningarna reste jag med hästskjuts till Lycksele nyårsmarknad år 1911. Rummen i gästgivargårdarne voro fyllda av drickande ^{och nattvis} ~~och~~ kortspelande affärsmän, varigenom sömnen blev minimal och dvalliknande. Andra natten drömde jag, att ^{jag var på väg för} ~~min resa~~ ^{var på väg till} ~~avsåg att jag skulle spela på~~ en begravning ^{att spela på} ~~for~~. Jag kom till en landsortskyrka och installerade mig med fiolen på orgelläktaren, men då kyrkan ännu var tom, såg jag framför altaret en vit barnlikkista och tänkte, att det var ett samebarn, som skulle begravas och gick ner till kistan. Denna var icke tillspikad, jag öppnade locket och såg ett så friskt och ännu (efter döden) rödkindat lappbarn, att jag kände efter, ~~men~~ ^{men} och fann det vara alldeles kallt, ~~men~~ ^{och} för ^{begravning} ~~likets~~ ^{dess} friska utseendes skull tog jag upp barnet, värmde det innanför rocken och andades på det och ^{var} ~~tog~~ det med mig upp på läktaren, då jag såg, att folk var på väg till kyrkan. När barnet blivit varmt, vaknade det till liv. När kyrkfolket sågo den tomma kistan, sökte de och funno mig med barnet innanför rocken och ville taga hand om det, men jag frågade efter föräldrarna, som plockades fram ur hopen. Då jag tog fram det levande barnet för att räcka dem, väntade jag att de skulle bli överväldigade av glädje, men då ^{de} visde sig nästan ligkiltiga, frågade jag: har ni många barn ni? " ja, vi hade sju barn, men de äro döda allesamman", svarade modern och tog emot barnet.

Drömmen var så kraftig som om det varit verklighet. Jag omtalade den för Prosten Fryckholms och flera bekanta och skrev ^{om den} Till Nils Anderson i Lund, som skulle deltaga i samlingsarbetet. Men äldre lappkvinnor, som ^{längst norrut} fingo delaktighet av drömmen, ja ända upp i Karesuando fick jag samma tydning av min dröm. Är det som du säger så, att du skall genomvandera hela Lappland för att uppteckna lapska låtar, kan det väl hända att du i bästa fall kan fa tag i en sjundedel, " men husk," utbrast en gammal karesuandolapska, dennepööm er betydningfull, barnen vil ikke lære sine Fofældre og lære deres gamle Nationalsange", härpå höll hon ett bestraffande förmaningstal till de ungdomar, som samlats av nyfikenhet över mitt besök.

Vad som från denna tid samlats av kvarlevor hos äldre, som gått bort och genom Prof. Collinders dechiffriering och emending av de fonetiskt upptecknade texterna ur alla dialekterna samt genom Intendenten Mankers kunniga och rutinerade ingripande införlivats med hans stora vetenskapliga verk Acta Lapponica, del 3, m- har befunnits utgöra tillfyllestgörande bevis på, att en egenartad och uråldrig samisk musikkultur verkligen existerat, som t.o.m blomstrat vid den tid, då lapparne kunde betecknas som ett herdefolk med vaket sinne för den omgivande naturens skönhet, alla levande varelsers karaktäristiska egenskaper och naturmakternas växlade skiftningar. Mangrannt uttalade ungdomarne vid Sorselemötet sina önsknningar, att den glömda joikningen måtte bli skolämne vid deras högskola.

upptagas som

Fröman i Gylfingur.
Han skriver:

"Uti mine kiltiga ungdoms dagar, sedan jag fäste läsa,
wad Scheffer uti sin Laponica Illustrata och Olof Rudbeck
uti sin Atlantica ä daga lagt om Lappträmmorna, och jag
2 sådana fäste om händer, dock af olika ritningar, var min
lust att få i verbete se, det jag av förenämnda Böcker läst
hade, öfvertalade för den skull en av de då mest namnkun-
niga Spä-lapper A. N. S. att visa detta träskriet; det han och
gjorde, nästan på lika sätt, äfven darutinnan, att ingen
skulle röra honom, medan han låg neder i sitt förskafvande.
I vidrig händelse kom hans Ande eller lif intet mera
tillbaka i hans kropp - Jag lät så bero, charuval jag var
försäkrad där om, att him onde intet ejde den rätten
att skilja själen eller livet från kroppen och åter gifva
den igen, ty det hörer den Sanne Guden allena till; men
slutet af detta äfventyr gjorde mig så förskräckt och
ängerfull, att jag sedan intet kunde se en gång
på mina gamla Lappträmmor."

Granska vi nu alladessa joikningar, så befinnas de vara strängt
rytmiska, fast de äro skenbart oregelbundna - "krokiga" - såsom ^{Nära Ribbe} lapparne
uttrycka sig, men då text förekommer, måste den strängt underordnas
melodiens rytm så långt, att betonade stavelser kunna få accent och
betonade mista densamma. För att göra det möjligt att improvisera
texter till de primära melodierna har språket under tidernas lopp
försetts med en mängd hjälpmedel. Stavelsefördubblingar och förläng-
ningar ^{av orden} med en massa betydelselösa stavelser tillgripas rikligt för
att tillgodose joikarens krav på naturlig betoning i alla skiftande
rytmer. Härigenom blir det poetiska, joikade språket svårfattligt,
men just dessa ordförlängningar och tillägg bilda den rubatoform,
som för lapparnes estetiska uppfattning ~~skäker~~ förlänar texten
den poetiska fläkten. I sin rytmiska form bliva dylika texter omöj-
liga att översätta till vårt språks versmått, emedan det saknar de
lapska betoningarne av jambens ^{och trokées} korta stavelse, pyricker, molosser, ^{(dakteler och}
med oregelbunden betoning o.s.w. Lapska naturfolks poesien har sålunda
sina egna för oss ~~okända~~ ^{okända} versmått, intill dessa uppenbarats genom
tonuppteckningarne. ^{Eftersom all äkta lapp naturfolkspoesi är joikad,} har man sålunda anledning att söka den hittills
okända nyckeln till lapska poesiers bundna form i melodiernas meter
och rytm, ty utan dessa existerar ^{icke} denna bundna form annat än genom
påverkan av andra folks kultur. ^(såsom de kända dikterna av Fjellner m. fl.)

Denna upptäckt gör det lätt för oss att skilja ^{de rena} lapska naturfolkets
~~äkte~~ ^{na} sånger från de påverkade, s.k. mystifierade såsom Fjellners
solsonen m.fl. och torde öppna väg för en vidare syn och bättre
förståelse, icke blott av lapparnes egna sånger, utan även av åt-
skilliga asiatiske folks diktning på likartad grund, där musiken och
dess rytmer utgöra de primära vilkoren för poesiers existens i
bundna former. ^{Såsom bevis för dessa slutsatser föreligger}
(Uppreppningar och parallellismer av begrpp m. m.
som förekomma i gamla testamentets domarebok i Deborahs sång
utgöra än i dag poetiska former, som användas av lapparne, då de
komma i dikter tagen, vilka på lapska kallas "son vuölli nalla
sjatti". Sedan mer än ett kvarts sekel föreligger en samling av hundra tals fonogram
^{och mer än 550}

^{Obs. anm!}
Förutom hundra tals fonogram föreligger nu en samling av 557
^{nu} tryckfärdiga lapska låtar. Ingen har givit ett klarare och mer
förstående omdöme om dessa än just Peterson-Berger, som bl.a. skriver:
"Det är icke blott denna invecklade periodik, som överraskar
kulturmusikern, utan han skall snart finna, att många av konstmusikens
knep för att i monofon form utnyttja ett tematiskt uppslags melodiska
stämmningskraft återfinnas i denna primitiva musik inom den trånga
ramen av några få takter." ^{och tillägger:}